

תפלה שהרית-101 Tefila

ברוך שאמר-13 Lesson

Source 1

משנה ברורה סימן נ"א ס"ק א' – ברוך שאמר – שבה זה תקנוהו אנשי כנסת הגדולה על ידי פתקא דנפל מן שמיא ומצאוהו כתוב בו. ויש בו פ"ז תיבות, וסימנו ראשו כתם פז; רצה לומר, ראש התפלה הוא ברכה של פ"ז תיבות. על כן אין לגרוע ולא להוסיף על פ"ז תיבות.

Translation: This prayer of praise was authored by members of the Great Assembly from what they found written on a note that had dropped from Heaven. It has within it 87 words. The number 87 is linked to the words "Rosho Kesem Poz (the word: Poz in gematria=87)"; the connection teaches us that we should begin Tephilat Schacharit with a prayer that contains 87 words. As a result Baruch Sh'amar should always have 87 words in it, not one more and not one less.

Source 2

Naftali Weider, תיקונים בנוסח התפילה בהשפעת לשונות לועזיות, p. 2-3

וכאן לפנינו אחת הדוגמאות המעטות של אגדה הרקומה מסביב לתפילה. מקור האגדה עדיין לוט בערפל. היא מובאת על-ידי ר' דוד בן יהודה חסיד, נכד הרמב"ן ומצאצאי ר' יהודה בן שמואל החסיד מרגנסבורג. להלן הפיסקה הנדונה בספרו 'אור זרוע', כ"י המוזיאון הבריטי 771, דף 16א:

"ברוך שאמר הוא שבת גדול ומהודר ומעולה על כל התושבחות... חכמי המזקק ובעלי תרשיה קבלו כך ממסורת הכרית שפתקא נפל מן השמים והיה כתיב ביה ברוך שאמר... וברוך שאמר יש בו פ"ז תיבות... וכל מי שמוסיף וגורע מזה המספר ודאי טועה הוא טעות גדולה, כי כן נתקבלה הקבלה איש מפי איש עד מרע"ה (= משה רבנו עליו השלום) מפי הגבורה. אבל אנשי ספרד שמוסיפין בו בשבת ברוך שאין לפניו עולה

Translation: Here before us is one of the few examples of a Midrash that is centered on a prayer. The source for the Midrash is still clouded in mystery. It is first recorded by R. Dovid son of R. Yehuda Chasid, grandson of the Ramban and descendant of R. Yehudah son of Shmuel Ha'Chasid from Regensburg. Below is the excerpt found in the his book Ohr Zarua, handwritten manuscript from the British Museum 771, p. 16a:

Baruch Sh'Amar is a great prayer of praise, elegant beyond other prayers of praise... researchers and wise men received by transmission from their forbearers that a note fell from heaven upon which was written the words of the Bracha of Baruch Sh'Amar... and the Bracha of Baruch Sh'Amar consists of 87 words... anyone who adds or subtracts from that number is in error because it has been passed down generation to generation going back to Moshe Rabbeinu, ז"ל, who heard it from G-d. Nevertheless, those in Spain who add to Baruch Sh'Amar the sentence of Baruch Sh'Ain L'Phonov Avla

ולא שכחה ולא משוא פנים וכיוצא בזה, מי מוגע מידם, כי הם מוסיפין בלא סברא, וכל המוסיף גורע. לכן יש לך להיזהר שלא תוסיף בו ולא תגרע ממנו אלא פ"ז תיבות ולא יותר."

אגדה זו, שאין דומה לה בתחום התפילה, עיקר מגמתה היא לספק עדות שמימית לאמיתות הנוסח המכיל פ"ז תיבות ולא יותר."

Shichicha V'LO Masu Panim, etc. why is no one stopping them from doing so? They are guilty of adding to the Bracha without a basis. Anyone who adds to the Bracha is instead diminishing the Bracha. Therefore one must be careful not to add words to the Bracha nor subtract words from the Bracha but must leave the Bracha as consisting of 87 words and no more.

תפלת שחרית-101 Tefila

This Midrash which has no twin in the field of prayer has its main purpose to provide heavenly evidence to bolster the truth of the claim that Baruch Sh'Amar must be recited with only 87 words and no more.

Source 3

משנה מסכת פסחים פרק י', משנה ז' – מונו לו כוס שלישי, מברך על מונו. רביעי גומר עליו את ההלל, ואומר עליו ברכת השיר.

Translation: They poured the third cup and he recites Birkas Hamazone. After pouring the fourth cup, they recite the remainder of Hallel and conclude with Birkas Ha'Shir.

Source 4

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ק"ח ע"א – מאי ברכת השיר? רב יהודה אמר: יהללך ה' – לדינו, ורבי יוחנן אמר: נשמת כל חי.

Translation: What is Birchas Ha'Shir? R. Yehudah says: Yihalelucha Hashem. R. Yochanon says: Nishmas Kol Chai.

Source 5

הגדה של פסח ותולדותיה מאת דניאל גולדשמידט דף 67

גם הפיוט 'נשמת', כנוסחו לפנינו, איננו חיבור מעור אחד, אלא הוסיפו על נוסחו העיקרי. מן הפלוגתה, איזו היא ברכת השיר, אם 'יהללך' או 'נשמת', נראה שהללו ברכות השוחות בעניינן ובשיעורן, וממילא צריכה 'נשמת' להיות ברכה פשוטה וקצרה כמו 'יהללך'. לכן יש לשער שנוסח הברכה היה תחילה כעין זה³⁷:

נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלהינו
ורוח כל בשר תפאר ותדומם זכרך מלכנו
כי מעולם ועד עולם אתה אל
בא"י מלך מהולל בתשבחות.

Translation: Also the Piyut of Nishmas in the form that it is recited today was not composed at one time. Instead additions were made to its core. From the disagreement that we find in the Gemara as to what constitutes Birchas Ha'Shir, whether it is Yihalelucha or Nishmas, in truth they are the same Bracha in terms of theme and length so we can conclude that the original version of Nishmas was simple and short like Yihalelucha. Therefore we can surmise that the original wording of Nishmas was the following: (see above).

Source 6

הגדה של פסח ותולדותיה מאת דניאל גולדשמידט דף 107

בירור מדויק של תפילת 'נשמת' מוכיח שכל עצמה אינה אלא צירוף של כמה נוסחאות של ברכת השיר, שהתמו אותם בנוסח הידוע 'מלך מהולל בתשבחות' או בשינוי נוסח 'גדול בתשבחות'. מצירוף שני נוסחאות החיתום יצא במנהג ספרד הגנוסח: 'מלך גדול ומהולל בתשבחות', וכנראה היה עוד נוסח אחר: 'הבוחר בשרי' וזוהי העולמית. ואפשר שנהגו מקצת העם לסיים בחתימת זהודאה 'אל ההודאות' (ברכות דף נ"ט ב' תענית דף י' ב'), שגם היא כלולה בנוסח ההתימה הנהוגה כעת; כמו כן אנו יודעים שבארץ ישראל אמרו את ה'הודאה' בסוף הזמירות בכל בוקר.

Translation: A close analysis of Nishmas reveals that it is a combination of various versions of Birchas Ha'Shir that concluded with the words Melech Mibulal Ba'Tishbachos or just Gadol Ba'Tishbachos. In Minhag Sepharad it appears that they combined both versions and created: Melech Gadol Oo'Mibullal

תפלת שהרית-101 Tefila

Ba'Tishbachos. In addition, there appears to have been an additional version: Ha'Bochair B'Shrei Zimra Chai Ha'OLamim. Perhaps some followed the practice of concluding with the words Kail Ha'Hoda'Os that is also included in the current version. We also know that in Eretz Yisroel they had the custom of concluding with the Bracha of Hoda'a after Zemirots each day.

Source 7

ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם,
הא-ל האב הרחמן, המהלל בפי עמו,
משבח ומפאר בלשון חסידיו ועבדיו,
ובשירי דוד עבדך. נהללך ה' א-להינו
בשבחות ובזמירות, ונגדלך ונשבחך
ונפאריך ונזכיר שמך, ונמליכך, מלכנו
א-להינו, יחיד, חי העולמים, מלך
משבח ומפאר עדי עד שמו הגדול.
ברוך אתה ה', מלך מהלל בתשבחות.

ישתבח... ברוך אתה ה' א-ל מלך
גדול בתשבחות, א-ל ההודאות, אדון
הנפלאות, הבוחר בשירי זמרה, מלך,
א-ל, חי העולמים.

יהללך ה' א-להינו כל מעשיך,
וחסידך צדיקים עושי רצונך, וכל עמך
בית ישראל ברנה יודו ויברכו וישבחו
ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו
וימליכו את שמך מלכנו. כי לך טוב
להודות ולשמך נאה לזמר, כי מעולם
ועד עולם אתה א-ל. ברוך אתה ה'
מלך מהלל בתשבחות.

Source 8

מחזור ויטרי סימן רכז- נהגו העם לברך בראש חדש לקרוא את ההלל. אבל רבינו תנח
נפשו בצרור החיים לא מברך עליו: והא לך תשובתו: ששאלתם על היחיד הקורא את ההלל
בימים שאינם מ"ח של תורה אם חובה על הציבור לברך גם היחיד: אבל אני איני
מברך עליו לא עם הציבור ולא ביחיד. לפי שאינו אלא מנהג. ואין מנהג צריך ברכה.
כדאמר' בסוכה פ' לולב. שקיל חביט חביט ולא בריך. קסבר ערבה מנהג נביאים הוא. כו'.
לפיכך איני מברך עליו אשר קדשנו במצותיו וציונו. אבל אני מברך עליו ברוך אתה ה'
א-להינו מ"ה המהולל בפי עמו משובח ומפואר בשירי דוד עבדך ברוך אתה ה' מהולל
בתשבחות. ולאחריו יהללך כדרכה.

Translation: It was customary to introduce Hallel on Rosh Chodesh with the Bracha of Likro Es Ha'Hallel but Rashi, may his soul rest in peace, did not recite that Bracha before Hallel on Rosh Chodesh. The is how he explained his practice: You asked about an individual reciting Hallel on other than the 18 days on which reciting Hallel is mandatory- that if a group of ten must recite a Bracha so should an individual. But I do not recite Likro Es Hallel before reciting Hallel on Rosh Chodesh whether I recite Hallel alone or with a group of ten men because it is only a custom to recite Hallel on Rosh Chodesh. It is therefore not necessary to recite a Bracha before performing a custom as we learned in Maseches Succah Chapter Lulav as follows: We take an Arava, strike it on the ground but do not recite a Bracha before doing so since striking an Arava on Hoshana Rabbah is a custom that was instituted by our prophets. Therefore I do not recite Asher Kidishanu B'Mitzvosav V'Tzi'Vanu before reciting Hallel on Rosh

תפלה שחרית-101 Tefila

Chodesh. Instead I recite the Bracha of Baruch Ata Hashem Elokeinu Melech Ha'Olam Ha'Mibullal B'Phi Amo Mi'Shubach Oo'Mipho'Ar B'Shrei Dovid Andecha. Baruch Ata Hashem Mibullal Ba'Tishbachos. I conclude Hallel on Rosh Chodesh with Yibalelucha as always.

Source 9

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לח' עמ' א'-משנה. מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו – עונה אחריהן מה שהן אומרים, ותבא לו מאירה. אם היה גדול מקרא אותו – עונה אחריהן הללויה, מקום שנהגו לכפול – יכפול, לפשוט – יפשוט, לברך – יברך, הכל כמנהג המדינה.
Translation: Mishnah. If a slave, a woman, or a minor recited the Hallel to him, he must repeat after them what they say, (and a curse be upon him). If an adult male recited to him, he repeats after him only Hallelujah. Where the custom obtains to repeat the verses, he should repeat; where the custom is to say them only once, he should say them once; where the custom obtains to recite the Bracha, he should recite the Bracha. Everything is dependent on local custom.

Source 10

סדר ההלל בקירוי

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו,
וצונו לגמור את ההלל: (אמנ)

הללויה. הללויה הללו, עבדי יהוה. הללויה הללו, את שם יהוה:
הללויה יהי שם יהוה מברך, מעתה ועד עולם: הללויה
ממזרח שמש עד מבואו, מהלל שם יהוה: הללויה רם על כל גוים,
יהוה. הללויה על השמים, כבודו: הללויה מי כיהוה, (א) אלהינו. הללויה
המגביה, לשבת: הללויה המשפילי לראות, בשמים ובארץ: הללויה
מקימי מעפר, דל. הללויה מאשפת, ירים אביון: הללויה להושיבי,
עם נדיבים. הללויה עם נדיבי, (א) עמו: הללויה מושיבי, עקרת הבית.
הללויה אם הבנים שמחה, הללויה: הללויה

Source 11

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לט' עמ' א'-לברך יברך. אמר אביי: לא שנו אלא לאחריו,
אבל לפניו – מצוה לברך. דאמר רב יהודה אמר שמואל: כל המצות כולן מברך עליהן עובר
לעשייתן.

Translation: Where the custom obtains to recite the Bracha, he should recite the Bracha. Abaye explained: this was taught only with regard to the concluding Bracha, but with regard to the opening Bracha, it is a positive commandment to say it, for Rav Yehudah citing Shmuel ruled, concerning all commandments the Bracha is to be recited prior to their performance.

Source 12

תוספות מסכת ברכות דף מו' עמ' א'-כל הברכות כולן פותחות בברוך וחותמות בברוך חוץ
מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע.

תפלת שחרית-101 Tefila

והא לך הסדר: ברכת אשר יצר אינה סמוכה לנטילת ידים דנטילה שייכא בלא אשר יצר והרבה פעמים אומרה לבדה. א-להי נשמה אמאי אינה פותחת בברוך דאינה סמוכה לאשר יצר וכו' כגון אם לא בא מן הנקבים דידי שחורות אין צריך לברכת אשר יצר. וצריך לומר הואיל ואין בה אלא הודאה בעלמא אינה פותחת בברוך ומכל מקום חותמת בברוך הואיל וארוכה קצת.

Translation: All Brachos begin with the word Baruch and end with a line that begins Baruch except for Brachos before eating fruits, Brachos before performing a Mitzvah, a Bracha that is linked to a prior Bracha and the last Bracha of Kriyas Shema (Ga'Al Yisroel). This is the order of Birchos Ha'Shachar: The Bracha of Asher Yatzar is not linked to the Bracha of Netilas Yadayim since there are occasions when a person recites the Bracha of Netilas Yadayim but does then say the Bracha of Asher Yatzar. The Bracha of Elokei Nishbama does not open with the words Baruch Ata. Why not? It is not linked to Asher Yatzar, etc. since if you wake and do not need to take care of your needs, you still recite Elokei Nishbama. So I have to answer that since the Bracha of Elokei Nishbama is only an acknowledgement of G-d's goodness it does not need to open with a Bracha and in any event we conclude with a Bracha since it is slightly long.

Source 13

שפת אמת מסכת סוכה דף לט' עמ' א'-בגמ' אמר אביו כו' אבל לפנינו מצוה לברך דאר"י
א"ש כל המצות כו' וכן הוא במגילה, וקשה לי מאי ראי' מדר"י א"ש די"ל דדוקא במצוה
במעשה תיקנו ברכה לפני' אבל בהלל דהוי רק שבה לא שייך ברכה לפנינו כמו ק"ש ותפלה
[ובהמ"ז] והגדה דיצ"מ בפסח דלא תיקנו ברכה לפניהם וגם בברכת הנהנין דהוי מצוה לא
תיקנו ברכה לפני', ונדי דמצינו נמי ברכה בתורה וגם באמת בהלל מכרכין אבל עכ"פ
מדר"י א"ש אין ראי' לזה די"ל דאיהו מיירי במצות במעשה, ותו דר"י א"ש לא בא ללמדינו
חיוב ברכות כלל אלא דבכל המצות שיש עליהן ברכה קאמר דמברך קודם המעשה אבל
שפיר יוכל להיות מצות בלי ברכה לפני' וצ"ע:

Translation: In the Gemara we learn that Abaye argues that it is necessary to recite a Bracha before Hallel based on the rule stated by R. Yehudah that before performing a Mitzvah it is necessary to recite a Bracha. I am troubled by Abaye's argument. Perhaps we can deflect Abaye's conclusion by claiming that it may be necessary to recite a Bracha before performing a Mitzvah that requires an action but concerning Hallel which consists of words of praise, it may not be necessary to recite a Bracha in advance of performing the Mitzvah since the Mitzvah of Hallel is comparable to the Mitzvah of Kriyas Shema, Shemona Esrei, Birkas Hamazone and the Haggadah that are performed without first reciting a Bracha and also the Brachos that we recite before enjoying food or G-d's wonders that are not preceded by a Bracha. Yes it is true that we do recite a Bracha before studying Torah and before Hallel but those practices cannot be based on the rule that we must recite a Bracha before performing a Mitzvah. In addition when R. Yehudah made his statement, he did not mean to teach us that we must recite a Bracha before performing a Mitzvah. Instead he was teaching us that if a Bracha is to be recited, it needs to be recited before performing the Mitzvah and not while performing the Mitzvah. That means that the possibility exists that we perform some Mitzvos without first reciting a Bracha.